

Kielitietoisuus

Vinkkejä, ohjeita ja tietoa opettajille

Mitä on kielitietoisuus?

Kielitietoisuus tarkoittaa kielen merkityksen huomioimista kaikilla osa-alueilla.

“Kielitietoisessa koulussa kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa tunnustetaan. Tämä tarkoittaa kaikkien kielten arvostamista ja luontevaa näkyvyyttä koulussa toimintakulttuurin tasolla. Opetuksessa se tarkoittaa kielitietoisia työtapoja, jotka perustuvat opettajien yhteistyölle.”

Opetushallitus: Kielitietoinen opetus - Kielitietoinen koulu

Miten kielitetoisuutta toteutetaan?

**Opettajan on tiedostettava
ainakin seuraavat asiat:**

Millaisia kielellisiä resursseja
opiskelijalla on?

Millaisia kielellisiä käytänteitä
oppilaitoksen arjessa on?

Miten monikielisiä oppijoita voi
tukea pedagogisin keinoin?

Millaisia kielellisiä resursseja opiskelijalla on?

Pohdi, miten opiskelijan kieliresurssit vaikuttavat opiskeluun.

Mitä kieliä opiskelijat osaavat?

Mihin kieleen heidän identiteettinsä linkittyvät?

Miten opiskelija voi osoittaa substanssiosaamisensa erillisenä kielellisestä osaamisesta?

Ota huomioon, että monikielinen opiskelija opiskelee samaan aikaan kieltä ja oppiaineen sisältöjä.

  Millaisia kielellisiä käytänteitä oppilaitoksen arjessa on?

Pohdi, miten ja minkälaista kieltä oppilaitoksen arjessa käytetään.

Miten oppitunneilla puhutaan?

Miten ruokalassa tai taukotilassa puhutaan?

Minkälaisia käsitteitä käytetään?

Annetaanko sanoille synonyymeja?

Tarkoittavatko käsitteet eri oppiaineissa eri asioita (esim. mikä on essee)?

Miten monikielisiä oppijoita voi tukea pedagogisin keinoin?

Pohdi, miten opetuksesta voisi tehdä kielellisesti saavutettavampaa.

Miten eri ilmiöitä voisi visualisoida?

Voisiko joitain asioita opettaa toiminnan kautta?

Miten opiskelijoiden osaamia kieliä voisi hyödyntää opetuksessa?

Miten opetettavan asian voisi kertoa selkeästi?

Mitä asioita on hyvä toistaa?

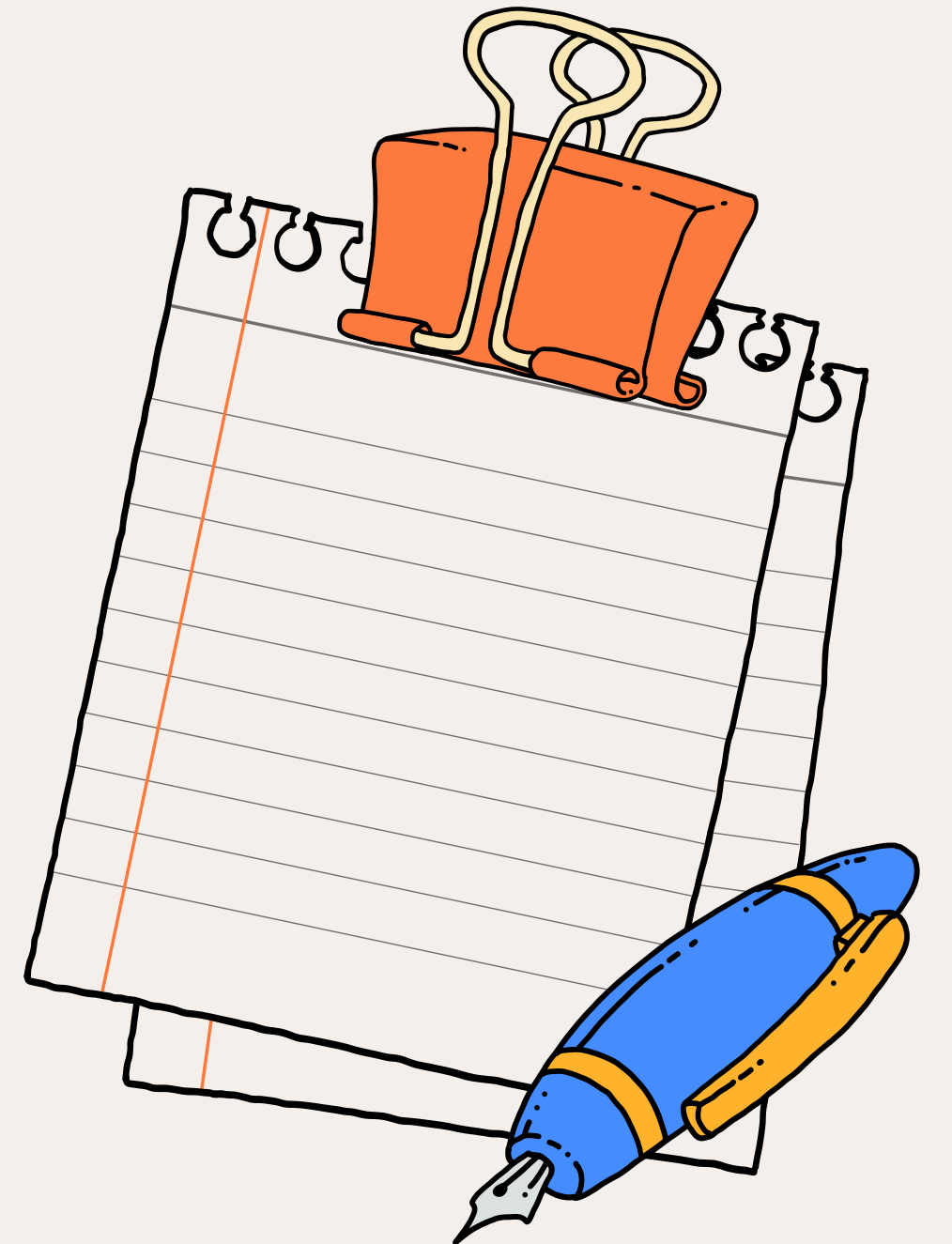
Mikä opetettavassa aiheessa on kielellisesti haastavaa?

Tiedonalojen kielet

Koulussa käytössä on tiedonalan kieli (*academic language*).

Jokaisella tiedonalalla on oma **erityissanastonsa**,
tekstilajikäytänteensä ja kielenkäyttötapansa, joiden
asiantuntija on **aineenopettaja**.

Kielitietoiseen opetukseen kuuluu oppiaineen sanaston,
tekstilajien, kielenkäytön ja kielen erityispiirteiden
opettaminen.

Kielitaidon kehittyminen

Kielitaidon kehittyminen on **yksilöllinen** prosessi.

Kieltä opitaan **erilaisissa** kielenkäyttötilanteissa.

Jotta kieltä voi oppia, sillä täytyy tehdä erilaisia asioita.

Kielen oppimiseen liittyy moni asia, kuten:

- etninen tausta
- sukupuoli
- ympäristö
- asenne
- motivaatio
- identiteetti
- itsetuottamus
- minäpystyvyys
- usko tulevaan

Opetuksessa huomioitavaa

Vaihtelu

Pitkät kuuntelujaksot voivat olla monikielisille oppijoille haastavia.

Anna siis myös toiminnallista tehtävää.

Visualisointi

Sanat ja ilmiöt hahmottuvat usein paremmin visuaalisen tuen avulla.

Piirrä taululle tai käytä kuvahakua apuna.

Opetuspuhe

Selkeä kieli, tarpeen mukainen toisto ja synonyymit tukevat oppimista.

Painota tärkeitä asioita, toista ja varmista ymmärtäminen kysymyksin.

Kielet käyttöön

Kaikki kielet ovat oppimisen kieliä.

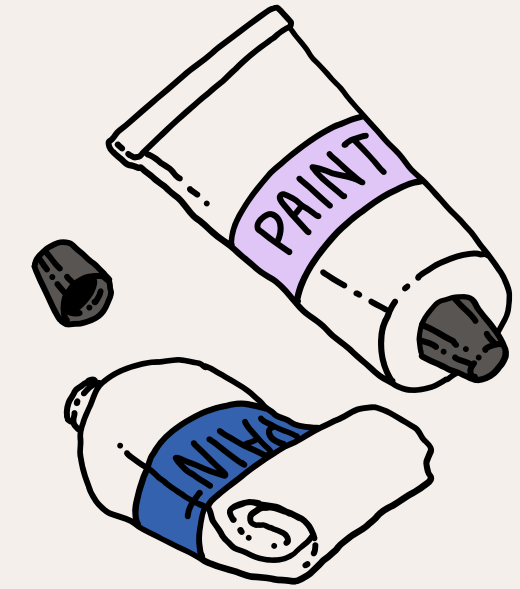
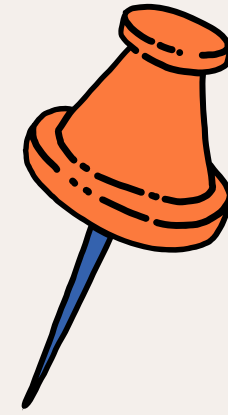
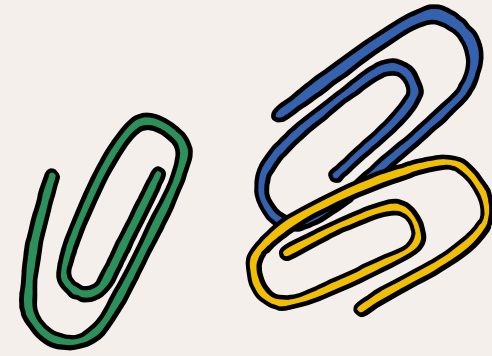
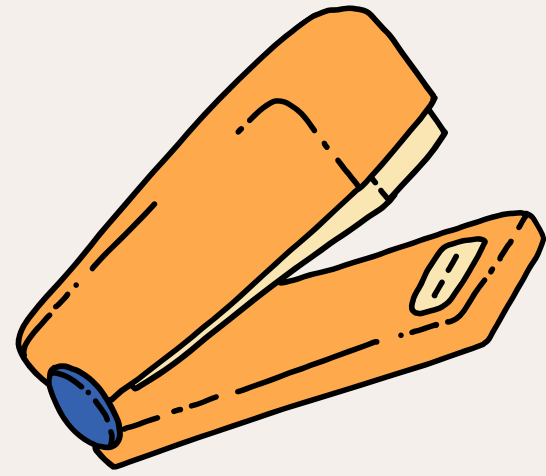
Kannusta opiskelijoita käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä.

Kielitietoisuus ei ole

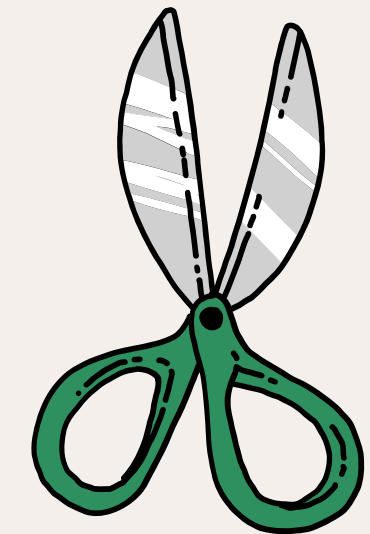
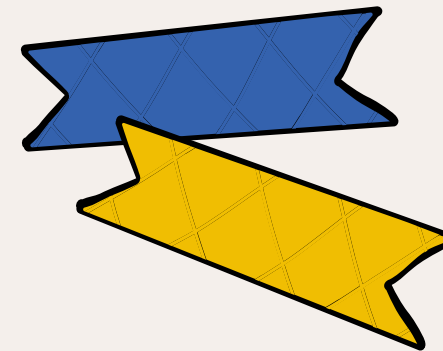
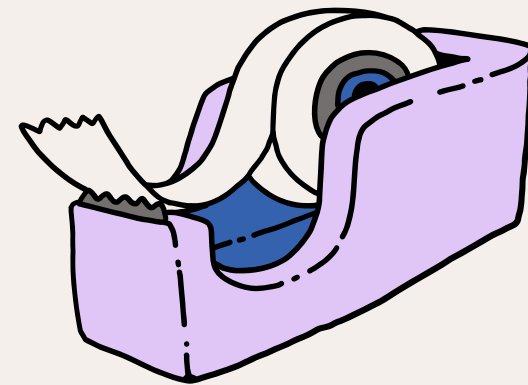
- sisältöjen karsimista
- opetuskielen harjoittelun laiminlyöntiä
- S2-opetusta
- ainoastaan monikielisiä oppijoita varten.

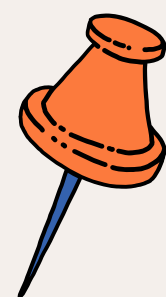
Jokainen opiskelija on monikielinen: koulussa käytettävä tiedonalan kieli on uusi kieli kaikille.

Miten voin huomioida
kielitietoisuuden omassa
oppiaineessani?

Esimerkki 1

Avaa vaikeat sanat ja käsitteet.

Poimi itse tai pyydä opiskelijoita poimimaan esim. kirjan kappaleesta kaikki vaikeat ja uudet sanat. Sanat voi alleviivata tekstistä, kirjoittaa vihkoon tai taululle tai kerätä esim. Padlet-alustalle.

Selvittäkää yhdessä, mitä sanat tarkoittavat. Sanat voi esim. kääntää toiselle kielelle, selittää esimerkkien kautta tai avata visuaalisesti.

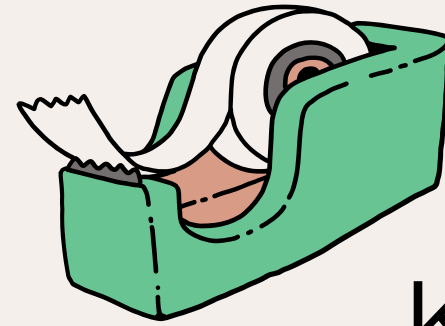
Esimerkki 2

Piirrä samalla kun puhut.

Käytä valkotaulua, Smartboardia tai liitutaalua. Kirjoita ja piirrä samalla kun puhut. Pilko sanoja osiin. Pysähtykää tärkeiden käsitteiden kohdalla miettimään esim. sitä, miten käsite kääntyy eri kielille.

Jätä kirjoitukset ja piirrokset taululle oppitunnin ajan, jotta niihin voi tarpeen mukaan palata.

Esimerkki 3

Kannusta kielten käyttöön.

Jos luokassa on monta samaa kieltä puhuvaa opiskelijaa, kehoita heitä selittämään opiskeltava asia toisilleen omalla kielellään.

Opiskelijat voi esimerkiksi jakaa pieniin ryhmiin keskustelemaan aiheesta. Ohjeeksi voi antaa, että keskustelun saa käydä valitsemallaan kielellä. Tällöin opiskelijat saavat hyödyntää vahvuuksiaan itse parhaaksi katsomallaan tavalla.

Lähteet

Opetushallitus 2017: *Kielitietoinen opetus - Kielitietoinen koulu*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/15664-oph-kielitietoinen-opetus-kielitietoinen-koulu_netiversio.pdf

Opetushallitus: *Kielitietoisuuden kirjainmerkit*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kielitietoisuuden-kirjainmerkit>

Aalto, E., Mustonen, S., Järvenoja, M. & Saario, J. (2019). *Monikielisen oppijan matkassa*. Verkkosivusto opettajankoulutukseen. Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos. Saatavilla: <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi>